

Національна академія педагогічних наук України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
Відділ змісту і технологій навчання дорослих
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Факультет мистецтв
Кафедра теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової
підготовки вчителя

ЧАС МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

**«ОСОБИСТІТЬ У МИСТЕЦЬКОМУ ПРОСТОРИ
СУЧАСНОЇ ЄВРОПИ»**

ЗБІРНИК ТЕЗ ТА МАТЕРІАЛІВ

V МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

20-22 квітня 2017 року

TIME OF ART EDUCATION

Collection of theses and materials of V International Scientific-Practical Conference
«PERSONALITY IN ARTISTIC SPACE OF MODERN EUROPE»

April 20-22, 2017

Харків
Україна

УДК 37.032
ББК 85я43
Ч-24

Редакційна колегія:

Калашник М.П. - доктор педагогічних наук, професор
Матвєєва О.О. - доктор педагогічних наук, доцент
Смирнова Т.А. - доктор педагогічних наук, професор (голов.ред)
Соколова А.В. - доктор педагогічних наук, професор
Тарарак Н.Г. - доктор педагогічних наук, професор
Ткаченко Т.В. - доктор педагогічних наук, професор
Тушева В.В. - доктор педагогічних наук, доцент
Филипчук Н.О. - доктор педагогічних наук, професор

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди Протокол №2 від 15.03.17 р.

У збірнику викладено тези та матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, в яких викладено результати наукових, експериментальних, теоретичних та практичних досліджень з питань мистецької освіти. Збірник розраховано на студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів, здобувачів, педагогічних і науково-педагогічних працівників науково-дослідних інститутів, ВНЗ, учителів.

Ч-24 Час мистецької освіти «Особистість у мистецькому просторі сучасної Європи: зб. тез та матеріалів V Міжнар. наук. - практич. конф. (20-22 квітня 2017) / заг. Ред. Т.А. Смирнова. – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2017 – 91 с.

ISBN 978-617-7298-28-0

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.

Автори статей несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Мова видання: українська.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2017

УДК 37.032

ББК 85я43

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2017

© Федорко М. Ю., видавець, 2017

ISBN 978-617-7298-28-0

Зміст

1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ У МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ СУЧАСНОЇ ЄВРОПИ

Будянський Д.В.
РИТОРИЧНА КУЛЬТУРА ВИКЛАДАЧА МИСТЕЦЬКИХ
ДИСЦИПЛІН.....3

Криворучко А.В.
ПРОБЛЕМИ МЕТОДОЛОГІЇ МУЗИЧНОГО СПРИЙМАННЯ УЧНІВ....6

Чумак Ю.В.
ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МАЙБУТНЬОГО
ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....8

2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Гуріна В.О.
МИСТЕЦЬКА ОСВІТА В ЖІНОЧИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ
ДУХОВНОГО ВІДОМСТВА.....11

Парфентьєва І.П., Крива В.С.
ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....12

Хирна І.М.
СТРУКТУРА ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ МУЗИКА В
НІМЕЧЧИНІ.....18

3. ВИДАТНІ ОСОБИСТОСТІ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА СВІТОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Сташко М.В.
ОТЕЦЬ ВІКТОР МАТЮК – КОМПОЗИТОР, МУЗИЧНО-
ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ СХІДНОЇ ГЛИЧИНИ ОСТАННЬОЇ ТРЕТИНИ
XIX – ПОЧАТКУ XX СТ.....20

1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ У МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ СУЧАСНОЇ ЄВРОПИ

УДК 808.5

Будяньський Д.В.

РИТОРИЧНА КУЛЬТУРА ВИКЛАДАЧА МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

Процес інтенсивної технізації та інформатизації суспільного життя, в тому числі й освіти, обумовив проблему девальвації загальнолюдських цінностей, низького рівня розвитку емоційної, морально-естетичної сфер людини, гальмування процесів розвитку таких важливих творчих здібностей як креативність, інтуїція, уява, фантазія, рефлексія, гнучкість та нестандартність мислення тощо. З цього приводу О. Скарн слушно зазначає, що на сучасному етапі розвитку людства «система духовно-ціннісних орієнтацій спрощується і дедалі більше зводиться до прагматичних прагнень. Відсутність почуття відповідальності, співпереживання і гармонії людських взаємин, людської гідності розширює культурний вакуум у країні, зумовлює розширення масового явища напівінтелігентності серед інтелігентів за фахом, духовно-моральну, естетичну убогість молоді» [9,63].

На думку багатьох вітчизняних учених (Г. Падалка, В. Орлов, О. Рудницька) значним навчально-виховним та розвиваючим потенціалом володіють дисципліни художньо-естетичного циклу («Музичне мистецтво», «Образотворчестество», «Художня культура», «Естетика» тощо), які мають посісти одне із основних місць у навчальних планах середніх та вищих навчальних закладів.

На думку С. Карпенчука мистецькі дисципліни «...забезпечують інтелектуальний, моральний, естетичний розвиток особистості, відповідні ставлення до навколишнього світу, свого роду, рідного краю, віри, мистецтва, формують уміння цінувати і прагнення примножувати духовне багатство країни, життєвий досвід дитини...» [4,43].

В. Андрущенко з цього приводу слушно зауважує, що в сучасному світі, в якому домінує система раціонального мислення, недостатня увага приділяється почуттєвій сфері, яка є надзвичайно важливою для кожної людини. У зв'язку з цим суспільство може втратити цілісну особистість. І лише мистецтво здатне ліквідувати цей дисбаланс. Крім того, знаний науковець зазначає, що мистецька освіта є важливою

складовою становлення сучасного педагога як наставника, друга і порадирика [1], тому: «чим глибше вчитель будь-якої спеціальності занурюється у світ мистецтва і мистецтвознавства, тим ближче він до педагогічного мистецтва, пізнання дитинства і оволодіння педагогічною майстерністю» [5,208].

Отже, в процесі вивчення мистецьких дисциплін головний акцент робиться на формуванні особистості студента, шляхом його включення до інтелектуального, морального і мистецького простору та залучення до творчої діяльності.

Сьогодні суспільство висуває більш високі вимоги і до педагогічних працівників, зокрема, викладачів мистецьких дисциплін вищої школи, діяльність яких можна віднести до професій типу «людина-людина» і «людина-художній образ»[8].

Результативність цієї професійно-педагогічної діяльності забезпечується ґрунтовними знаннями з фаху і широкою загальною ерудицією викладача, володінням сучасними методами і засобами навчання (інформаційними технологіями), розвиненими творчими здібностями, зокрема такими як уява, емпатія, образна пам'ять, артистизм, а також комунікативною майстерністю, яка сьогодні виходить на новий рівень.

Сучасний студент більш вибагливо ставиться до мовленнєвих засобів, за допомогою яких викладач презентує навчальний матеріал. Не лише змістовність, інформативність, зрозумілість, логічність мовлення викладача привертають його увагу, але й, не в останню чергу, оригінальність, образність вираження думки, особистісна позиція по відношенню до досліджуваного явища, манера виступу перед аудиторією тощо.

Розглянуті вище мовленнєві якості знаходять оптимальне втілення у такій інтегративній якості як риторична культура, яку ми визначаємо як комплекс інтелектуальних, морально-естетичних, емоційно-чуттєвих та артистично-виконавських якостей, які виражаються у формі оригінального продукту мисленнєво-мовленнєвої діяльності, спрямованої на гармонійний розвиток особистості студента[2].

Процес викладання мистецьких дисциплін детермінований, з одного боку принципами і закономірностями педагогіки, а з іншого – психологічними, естетичними та методологічними засадами художньої творчості. Отже, художній та педагогічний компоненти навчального процесу взаємодіють і взаємодоповнюють один одного. Риторика і

результат її вивчення – риторична культура також мають дидактико-мистецький характер.

Риторична культура викладача мистецьких дисциплін виражається в доцільній, артистично-природній манері викладання навчального матеріалу, яка відповідає конкретному автору або твору, сприяє естетичному сприйняттю та переживанню художнього факту чи явища, також в умінні створити ефективну систему комунікативної взаємодії зі студентом.

Специфіка художньо-педагогічного спілкування на заняттях мистецького циклу полягає у тому, що студент має можливість не лише продемонструвати власні знання, а й розкритися як творча особистість, виразити власне ставлення до об'єкта вивчення. Для цього на заняттях повинна бути створена особлива творча, доброзичлива атмосфера.

Викладач мистецьких дисциплін повинен уміти не тільки внутрішньо переживати весь спектр емоційних станів, які закладені у навчальному матеріалі, але й надавати цим почуттям виразної, естетично-привабливої форми. Уміння сприймати і передавати красу й емоційну наповненість художніх образів у вербальній та невербальній формі для педагога є професійною необхідністю[5]. З цього приводу Н. Голуб зазначає: «Емоційно-виразне мовлення – один із найдієвіших засобів, які впливають на людину. Ось чому в педагогічному процесі емоційне подання матеріалу просто необхідне» [3, 3].

Гармонія та естетика внутрішніх і зовнішніх проявів, виразність мовлення, образність та оригінальність вираження думки, індивідуальна ораторська манера викладача мистецьких дисциплін формує у студентів почуття прекрасного, сприяє розвитку емоційної сфери, духовності, культури почуттів.

Висновок. Таким чином можна стверджувати, що риторична культура займає одне із провідних місць у структурі професійних якостей викладача мистецьких дисциплін. Від рівня розвитку риторичної культури педагогів цього фаху значною мірою залежить емоційно-ціннісне ставлення студентів до вітчизняної і світової культурної спадщини, духовних надбань людства.

Література

1. Андрущенко В. П. Мистецька освіта в системі формування педагога ХХІ століття / В. П. Андрущенко // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. – Серія 14. – Вип. 1(6). – Київ: НПУ, 2004. – С. 3 – 5.
2. Будяньський Д. В. Суть і структура риторичної культури викладача вищого

- навчального закладу / Д. В. Будянський // Теорія та методика навчання та виховання : Зб. наук. пр. – Х. : ХНАДУ, 2016. – Вип. 39. – С. 12 – 22.
3. Голуб Н. Б. Роль засобів мистецтва в активізації і формуванні емоцій та почуттів / Н. Б. Голуб // Українська мова і література в школі. – Київ, 2004. – № 1. – С. 2 – 4.
4. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання: навч. посіб. / С. Г. Карпенчук. – Київ: Вища шк., 1997. – 304 с.
5. Лихачев Б.Т. Педагогіка. Курс лекцій :учеб.пособ. для студ. пед. учебн. заведений и слушателей ИПК и ФПК / Б. Т. Лихачев. – М.: Прометей, 1992. – 528 с.
6. Орлов В. Ф. Теоретичні та методичні засади професійного становлення майбутніх учителів мистецьких дисциплін: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / В. Ф. Орлов. – К., 2004. – 21 с.
7. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва [Текст] : (теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) /Г. М. Падалка. – Київ: Освіта України, 2008. – 272с.
8. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. посіб. / О. П. Рудницька. – Київ, 2002. – 270с.
9. Скар О. Сучасні проблеми психолого-педагогічної підготовки фахівців соціально-культурної сфери / О. Скар // Вища школа: наук.-практ. видання. – 2001. – № 1. – С. 62 – 76.

УДК 371

Криворучко А.В.

ПРОБЛЕМИ МЕТОДОЛОГІЇ МУЗИЧНОГО СПРИЙМАННЯ УЧНІВ

Постановка проблеми та її актуальність. Формування музичного сприймання школярів є провідною проблемою сучасної музичної педагогіки. Учитель має розвинути чутливість дітей до музики, ввести їх у світ краси й добра, відкрити в музиці животворне джерело людських почуттів і переживань. Великого значення у цьому процесі набуває вмiла й цілеспрямована музично-виховна робота вчителя. Як відомо, сприймання є чуттєвим відображенням предметів і явищ об'єктивної дійсності в сукупності притаманних їм властивостям та особливостям при їх безпосередній дії на органи чуття. Музичне сприймання, у зв'язку зі специфікою об'єкта сприймання – музики, - поняття значно ширше, ніж безпосереднє почуттєве відображення дійсності, бо відбувається водночас у формі відчуттів, сприймань,